

คุณค่าของบทละครเรื่องปันหยีมิสาร์งและรุ่งฟ้าดอยสิงห์
ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล*

THE VALUE OF STAGE PLAYS “PANJI MISARANG” AND “RUNGFA
DOI SING” COMPOSED BY HER SERENE HIGHNESS PRINCESS
CHALERMKHETR MAGALA

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้

Passapong Pewporchai

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University, Thailand

Email: bhasabong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าของบทละครเรื่องปันหยีมิสาร์งและเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล การวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร ซึ่งศึกษาจากบทละครเรื่องปันหยีมิสาร์งและเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคลซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงพระศพ เมื่อปี พ.ศ. 2500 โดยในช่วงที่ยังทรงพระชนม์นั้นพระองค์ทรงมีความสามารถในการประพันธ์บทละคร ซึ่งทรงนิพนธ์ขึ้นมาทั้งสิ้น 2 เรื่อง คือ เรื่องปันหยีมิสาร์ง ซึ่งดัดแปลงจากหนังสือแปลตำนานเรื่องอิเหนาตั้งเดิมของอินโดนีเซีย และเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ดัดแปลงจากนวนิยายชื่อเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่า บทละครดังกล่าวมีคุณค่าหลายด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านการเป็นวรรณคดีการแสดง โดยมีเนื้อหาการดำเนินเรื่องที่รวดเร็ว กล่าวคือ เน้นบทเจรจาและการบรรยายเรื่องเป็นสำคัญ มีบทรำน้อย ดำเนินเรื่องด้วยบทร้อยกรองที่แต่งเป็นกลอน รวมถึงใช้การบรรยายเป็นร้อยแก้วประกอบด้วย คุณค่าด้านการสำเร็จอารมณ์โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกันอย่างสอดคล้องเป็นเอกภาพ ทั้งโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก รวมถึงการใช้ภาษา และคุณค่าด้านการพัฒนาสติปัญญา โดยบทละครทั้งสองเรื่องได้สอดแทรกคุณค่าทางด้านพัฒนาสติปัญญาไว้อย่างเด่นชัดโดยเฉพาะแก่นของเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัก โลภ โกรธ หลง หน้าที่ของบทละครดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ของการละเล่นในสังคมที่สะท้อนค่านิยมเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้และส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคคลและสังคมอีกด้วย ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของวรรณกรรมการแสดงที่มีต่อสังคม

* Received 6 April 2022; Revised 22 April 2022; Accepted 25 April 2022

คำสำคัญ: บทละคร, พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคล, วรรณกรรมการแสดง

Abstract

The objective of this research article is to study the values of the stage plays “Panji Misarang” and “Rungfa Doi Sing” composed by Her Serene Highness Princess Chalermkhetr magala. This study is documentary research. The data was collected from the plays “Panji Misarang” and “Rung Fa Doi Sing” composed by Her Serene Highness Princess Chalermkhetr magala, which were published in a book commemorating the royal cremation ceremony in 1957. During her lifetime, she was a talented composer who composed two plays, namely Panji Misarang, adapted from the book translated from the original Indonesian legend and Rungfa Doi Sing, adapted from the novel of the same name. The results of the study showed that the plays have held many aspects of values as follows. First, the aspect of performance literature value, the plays have fast continuity. In other words, they emphasize the presentation of the dialogue and narration and have little dance. The continuity of the plays mainly relies on the use of poems and prose. Second, the aspect of emotional value, various elements in the plays were put together in harmony such as the plots, the story lines, the characters, the scenes, and the use of language. Third, the aspect of intellectual development value, this aspect was clearly inserted in both plays. Particularly, the core of the story is related to love, greed, anger, and delusion. In conclusion, it is important for plays to reflect such values and to be used as a tool to promote learning and creativity of individuals and society as a whole.

Keywords: Plays, Princess ChalermkhetrMagala, Performance Literature

บทนำ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมงคลเจ้าของวังมั่งคละสถาน เป็นพระธิดาในสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชและหม่อมแม้น บุนนาค พระองค์หญิง ประสูติเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พุทธศักราช 2435 อภิเษกสมรสกับพลโทสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ดันราชสกุลยุคล มีพระโอรส 3 พระองค์คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมทิฆัมพร และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรมงคลการ (คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย, 2555) ประมาณปีพุทธศักราช 2485 พระองค์หญิงทรงเปิด

การแสดงโขนรามเกียรติ์ขึ้นที่วังมั่งคละสถานเป็นครั้งแรก เนื่องในโอกาสฉลองวันประสูติ แต่ไม่ปรากฏเป็นหลักฐานว่าแสดงโขนตอนใด พระองค์หญิงทรงตั้งคณะนาฏศิลป์ขึ้น ซึ่งในขณะละครของพระองค์มีการแสดงหลายประเภท ได้แก่ โขน ละคร รำเบ็ดเตล็ด และการแสดงเบ็ดเตล็ด ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการจัดตั้งคณะละครที่วัง เนื่องจากพระองค์หญิง ทรงมีความสนพระทัยและมีพระทัยรักศิลปะทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทยจึงจัดแสดงละครขึ้น เพื่อเป็นการบันเทิงพระทัยยามพักผ่อน พระองค์หญิงมีทรัพย์มากมายสามารถที่จะอุปการะศิลปินได้หลายคน เมื่อผู้ชมได้ชมการแสดงในครั้งแรกจึงขอร้องให้พระองค์หญิงจัดการแสดงขึ้น โดยการแสดงของคณะส่วนใหญ่เป็นการแสดงละคร รำเบ็ดเตล็ด และการแสดงเบ็ดเตล็ด ส่วนโขนจะจัดแสดงเพียงปีละครั้งคือ งานฉลองวันคล้ายวันประสูติพระองค์หญิงเท่านั้น โดยในระยะแรกนั้น พระองค์จัดแสดงเพื่อความบันเทิงพระทัยเป็นหลัก โดยมีการนำเด็กมาหัดรำ มีนาฏศิลป์และบรรดาอาจารย์นาฏศิลป์จากกรมศิลปากรและวังเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ ซึ่งเป็นพระมาตุจฉาของพระองค์หญิงเข้ามาฝึกซ้อมและแสดงหลายท่านถึงขนาดต้องขยายเวทีเปิดการแสดงขึ้นที่สนามหลังพระตำหนัก ขว้านบ้านใกล้เคียงมีโอกาสเข้าชมได้โดยที่พระองค์หญิงมิได้ทรงหวงห้าม จนเกิดเป็นที่นิยมขึ้นในหมู่ประชาชนย่านนั้น และต่อมาทรงจัดหาครู อาจารย์ที่มีชื่อเสียงจากกรมศิลปากรมาฝึกตัวละครโดยมอบให้คุณหญิงเทศ นักการรักษเป็นผู้ควบคุม และมีครูอาจารย์ท่านอื่น ๆ มาช่วยทำการฝึกซ้อม

สุदारตน์ กัลยา ได้กล่าวถึงพระประวัติและพระอัจฉริยภาพของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมวงคลไว้ว่า “พระองค์หญิง เมื่อยังทรงพระชนมอยู่ ได้ทรงฝึกฝนและเสริมสร้างศิลปะทาง โขน ละคร พ้อนรำด้วยพระทัยรักศิลปะทางนี้มาตลอดมาตั้งแต่พุทธศักราช 2485 - 2500 ทรงเสวยสละทั้งการบำรุงส่งเสริมศิลปะและอุปการะศิลปินตลอดระยะเวลา ปี ได้ทรงชวนขยายรวบรวมศิลปินตั้งเป็นคณะขึ้น ณ วัง 15 มั่งคละสถาน แล้วทรงสละทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินงานศิลปะด้านนี้ โดยทรงออกแบบประดิษฐ์สร้างเครื่อง โขน ละคร และจัดรายการฝึกซ้อมแล้วนำออกแสดงโดยทรงอำนวยการแสดงเองทุกเรื่องในอดีตประมาณพุทธศักราช 2485 เป็นต้นมาละครเวทีมีเพียง 2 - 3 โรง หลังจากที่พระองค์หญิง เปิดการแสดงนาฏศิลป์ให้ประชาชนในงานฉลองวันคล้ายวันประสูติ 9 - 10 มีนาคม 2485 เป็นเวลา 2 คืน ทำให้ผู้ชมสนใจและนิยมศิลปะการแสดงของที่วังจึงขอร้องให้พระองค์หญิง เปิดการแสดงให้ชมอีก พร้อมกับเปิดการแสดงดนตรี นาฏศิลป์ จำหน่ายบัตร เก็บค่าเข้าชมจากผู้ชมขึ้น” แสดงให้เห็นว่าพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมวงคล ทรงมีพระทัยรักศิลปะทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ และทรงอุปการะศิลปินตลอดระยะเวลา 15 ปี โดยตั้งคณะนาฏศิลป์ขึ้นในวังซึ่งมีการแสดงหลายประเภท โดย สุदारตน์ กัลยา ยังได้กล่าวถึงการแสดงในวังของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมวงคล ว่าการแสดงของคณะส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงละคร จัดการแสดงในวันเสาร์ อาทิตย์ และวันสำคัญต่าง ๆ เช่น งานเปิดหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งานฉลองวันคล้ายวันประสูติเจ้าจอมมารดาสมบุญในรัชกาลที่ 5

เป็นต้น ในการแสดงละครจะมีการรำเบ็ดเตล็ด และการแสดงเบ็ดเตล็ดเพื่อแสดงเบิกโรงหรือ สำหรับการแสดงโขนจัดแสดงน้อยครั้งเนื่องจากจัดการแสดงเฉพาะงานฉลอง คั่นระหว่างฉากวันคล้ายวันประสูติพระองค์หญิงเท่านั้น (สุดารัตน์ กัลยา, 2540)

ภาพที่ 1 พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมณฑลและพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล พระโอรสองค์โต จากหนังสือพระราชทานเพลิงพระศพพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล
(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล, 2538)

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมณฑลทรงมีวิริยะอุตสาหะ ในการจัดการแสดงต่าง ๆ แล้ว พระองค์ยังทรงมีความสามารถในการประพันธ์บทละครขึ้น 2 เรื่อง คือ ละครพันทางเรื่องปันหยีมีสาหรัง จากหนังสือแปลตำนานเรื่องอิเหนาตั้งเดิมของอินโดนีเซีย (ชลดา เรื่องรักลิขิต, 2557) และเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ จากนวนิยายชื่อเดียวกันของ “อรวรรณ” โดยจัดแสดงเป็นแบบละครพูดสลับลำ ซึ่งภายหลังได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพของพระองค์เอง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ สาเหตุที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมณฑล นิพนธ์บทละครขึ้น เนื่องจาก การแสดงประเภทต่าง ๆ ได้ทรงนำมาแสดงแทบทั้งหมดแล้ว จึงมีประสงค์จะสรรหาเรื่องที่แปลกใหม่มาแสดงเมื่อทรงอ่านนิทานพื้นบ้านของอินโดนีเซียจึงดัดแปลงเป็นละครพันทาง และ

อ่านนวนิยายเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์ของ “อรวรรณ” เกิดพอพระทัย จึงทรงแต่งเป็นบทละครพูด สลับลำขึ้น โดยละครพูดสลับลำ นี้ คือละครพูดที่ดำเนินเรื่องโดยใช้การพูด ขณะเดียวกันก็มีการร้องเพลงและรำไปด้วย คำว่า “ลำ” นี้ มาจากคำว่า “ลำนำ” หมายถึงการขับท่วงทำนอง (วิณา วิสเพัญ, 2549)

โครงเรื่องของบทละครเรื่องปันหยีมีสาหรังนั้น ทรงนำมาจากนิทานเรื่องอิเหนาตั้งเดิมของอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นตำนานเก่า โดยมีเนื้อเรื่องแตกต่างจากอิเหนาฉบับของไทยค่อนข้างมาก โครงเรื่องของละครเรื่อง รุ่งฟ้าดอยสิงห์ เป็นเรื่องของรัชทายาท 2 เมือง ซึ่งเคยเป็นศัตรูกันมาก่อนเกิดความรักต่อกัน แต่ได้เกิดโศกนาฏกรรมขึ้นระหว่างโอรสและธิดาของสองเมือง มีอันต้องจบชีวิตบนสุสานแห่งรักระหว่างดอย 2 ดอย และความสูญเสียเป็นบ่อเกิดแห่งสันติภาพขึ้นระหว่าง 2 เมือง (อรวรรณ, 2494) แนวคิดของเรื่อง เป็นเรื่องความรัก ซึ่งมีการบทร้องอยู่ด้วยความรักมักจะทำให้เกิดความทุกข์ เพราะต่างดิ้นรนให้หลุดพ้นจากหนาม เพื่อให้สมความสมปรารถนา ลักษณะของบทละคร

พระองค์หญิงทรงนิพนธ์เป็นร้อยแก้วสลับกลอนลำดับฉากตามลำดับเหตุการณ์ ดำเนินเรื่องโดยใช้บทบรรยาย มีบทร้องที่ทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจขึ้น มีเพลงที่ใช้ในการประกอบบทร้องและดำเนินเรื่อง มีบทเจรจาที่สอดคล้องกับฉาก มีการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงในแต่ละฉาก เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ ตัวละคร หน้าที่ตัวละคร ตำแหน่งตัวละคร บทละครเรื่องนี้เหมาะกับการแสดงกลางแจ้งที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งพระองค์หญิง ทรงเขียนโดยอาศัยสถานที่จริงในวังเป็นส่วนสำคัญ โดย จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา วิณา วิสเพัญ และเสาวนิต วิงวอน ได้กล่าวถึงความสำคัญศิลปะการละครว่าเป็นแหล่งรวมของศิลปะทุกแขนง มีส่วนสำคัญในการยกระดับจิตใจของมนุษย์และให้คุณค่าเชิงสาระแก่ผู้ชม (จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา, 2544); (วิณา วิสเพัญ, 2549); (เสาวนิต วิงวอน, 2555) นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ ยังกล่าวถึงหน้าที่ของละครว่าละครมีหน้าที่ในการสะท้อนค่านิยม สะท้อนสังคม รวมถึงทัศนคติ และเป็นกลไกการเรียนรู้ รวมถึงเป็นที่ปลดปล่อยทางจิตใจของผู้คนในสังคมด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2545) นิดา มีสุข กล่าวถึงความมุ่งหมายของการแต่งวรรณคดีการละครว่าประกอบด้วย 1) วรรณคดีการละครเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อประโยชน์ทั้งการแสดงและการอ่าน 2) วรรณคดีการละครมุ่งให้ความบันเทิงเป็นหลัก และ 3) ใช้เป็นสื่อปลูกฝังแนวคิดที่ผู้สร้างวรรณคดีการละครต้องการ (นิดา มีสุข, 2543) เนื่องจากลักษณะของบทละครที่มีข้อเด่นดังนี้เอง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา โดยมีขอบเขตที่บทละครเรื่องปันหยีมีสาหรังและรุ่งฟ้าดอยสิงห์ โดยจะศึกษาบทละคร พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมเขตทรงมณฑลในด้านของคุณค่าที่ปรากฏในบทละครทั้งสองเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณค่าของบทละครเรื่องปันหยีมิสาหรั่งและรุ่งฟ้าดอยสิงห์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมเขตมมงคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบศึกษาจากเอกสาร (Content Analysis) โดยมีขอบเขตการวิจัยคือ ศึกษาจากบทละครเรื่องปันหยีมิสาหรั่งและรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินการค้นคว้าโดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าในบทละคร 2) ศึกษาบทละครเรื่องปันหยีมิสาหรั่งและรุ่งฟ้าดอยสิงห์ ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมมงคลในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงพระศพ เมื่อปี พ.ศ. 2500

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) คุณค่าด้านการเป็นวรรณคดีการแสดง 2) คุณค่าด้านการสำเร็จอารมณ์ และ 3) คุณค่าด้านการพัฒนาสติปัญญา

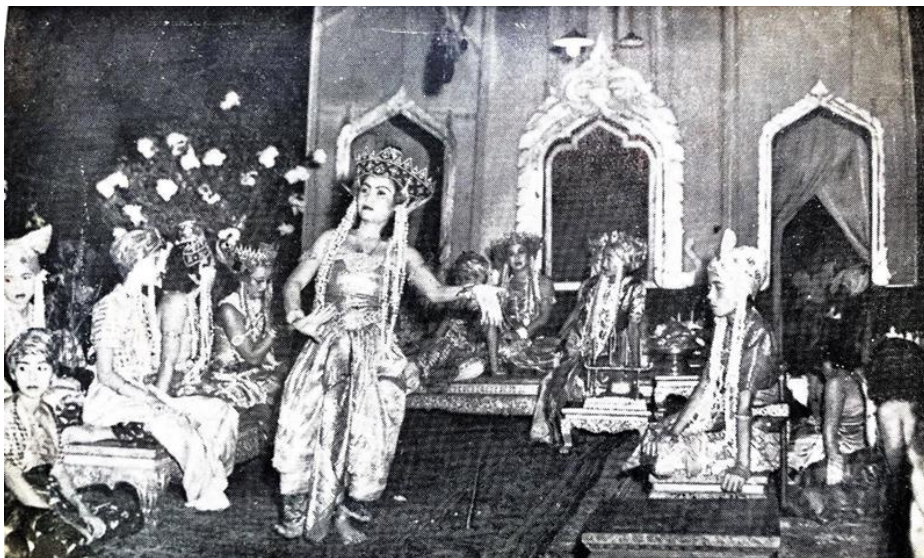
3. ขั้นสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

โดยทั่วไปวรรณคดีการแสดงไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิงแก่ผู้ชมเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังมีคุณค่าหรือประโยชน์ในด้านอื่น ๆ อีกมาก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบคุณค่าของบทละครทั้งสิ้น 3 ด้าน คือ คุณค่าด้านการเป็นวรรณคดีการแสดง คุณค่าด้านการสำเร็จอารมณ์ และคุณค่าด้านพัฒนาสติปัญญา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. คุณค่าด้านการเป็นวรรณคดีการแสดง

บทละครเรื่อง “ปันหยีมิสาหรั่ง” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ถือเป็นบทละครที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมมงคลได้ทรงนิพนธ์ไว้อย่างสมบูรณ์และได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากบทละครทั้ง 2 เรื่องนี้พระองค์ทรงดัดแปลงจากเดิมเพื่อให้ทันสมัยและสะดวกต่อการฝึกซ้อม อย่างไรก็ตามบทละครข้างต้นยังถือเป็นบทละครที่สามารถดำรงไว้ซึ่งคุณค่าด้านการเป็นวรรณกรรมการแสดงไว้ได้อย่างน่าสนใจ

ภาพที่ 2 ภาพการแสดงละครเรื่องปิ่นหยิมิสาหรง จากหนังสืองานพระราชทานเพลิงพระศพ
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล
(พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า เฉลิมเชตรมงคล, 2500)

ในด้านเนื้อหา มีการดำเนินเรื่องที่รวดเร็ว กล่าวคือ เน้นบทเจรจาและการบรรยายเรื่องเป็นสำคัญ มีบทสั้นๆ ดำเนินเรื่องด้วยบทร้อยกรองที่แต่งเป็นกลอน รวมถึงใช้การบรรยายเป็นร้อยแก้วประกอบด้วย โดยเฉพาะการบรรยายเรื่องย่อตอนเริ่มเรื่อง ตลอดจนในฉากต่าง ๆ แต่ละฉากเป็นเหตุการณ์สั้น ๆ บางฉากมีกลอนบทละครเพียง 1 บทเท่านั้น มีเพลงหน้าพาทย์และเพลงร้อง ส่วนมากให้ตัวละครเจรจาเป็นร้อยแก้วและมีคำบรรยายร้อยแก้วเพื่อให้ดำเนินเรื่องได้รวดเร็ว มีการเน้นเรื่องหรือขยายเรื่อง โดยในบทละครทั้ง 2 เรื่องจะเน้นดำเนินเรื่องแบบพูดเจรจาเป็นส่วนใหญ่ จะมีการบรรยายและบทร้อยกรองมาแทรกบ้างในตอนต้นเรื่องของทุกฉาก ผู้แต่งจะเน้นเนื้อเรื่องและขยายเนื้อเรื่องให้ผู้ชมสนุกและตื่นเต้นไปกับตัวละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทตลก บทรื่นเริง บทขัดแย้งหรือทะเลาะวิวาท บทคร่ำครวญ และบทเกี่ยวพาราสี

โดยในบทละครของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเชตรมงคลนั้นจะเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเรื่องย่อ บอกถึงลักษณะสำคัญของตัวละครในการดำเนินเรื่องนั้นว่าเป็นใคร หน้าตาบุคลิกและอุปนิสัยเป็นอย่างไร รวมถึงบรรยายถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ร่วมด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมเห็นภาพและเข้าใจเนื้อเรื่องได้สะดวกยิ่งขึ้น หลังจากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่เนื้อเรื่องอย่างไรก็ตามจะมีการบรรยายเพิ่มเติมในแต่ละฉาก ดังตัวอย่าง

เรื่อง ปันหยิมิสาหรง

...เรื่องย่อ ยังมีชาวกะยาหรงัน พร้อมใจกันจุดลงสู่มนุษย์โลกพิภพ ต่างก็จุดมา (สวรรค์) เป็นกษัตริย์ในมนุษย์โลกคือ ระตุกริปันหนิง ระตุดาหาหนิง ระตุกาหลังหนิง และองค์ที่สี่เป็นหญิง ทรงพระนามว่า คันทะสำหรับ ทรงผนวชเป็นชี ซึ่งภาษาชะวาเรียกว่า ปิกู อยู่ ณ (ภิกษุ) ชื่อว่ากุหนุงวิลิส กษัตริย์ทั้งสี่พระองค์นี้ร่วมพระราชบิดามารดาเดียวกัน (เขา) กุหนุง

ราชาองค์ที่หนึ่งคือ ระตุกริปัน ครองเมืองกูรีปัน บ้านเมืองใหญ่โต มีพระเกียรติลือขจรไปทั่วทุกทิศ เป็นที่นิยมรักใคร่ของมวลชน บรรดาพ่อค้าวาณิชและมุขมนตรีทั่วไปต่างนิยมยกย่องยิ่งนัก มีพระราชอธยาศัยดิงาม พระทัยหนักแน่น ใคร่ครวญในสิ่งที่เกิดขึ้นทุกอย่างอย่างถี่ถ้วน สมเป็นธรรมิกราช...

(ปันหยิมิสาหรงและรุ่งฟ้าดอยสิงห์, 2500: 1)

เรื่อง รุ่งฟ้าดอยสิงห์

...เนื้อเรื่องมีว่า ชนเผ่าไทยใหญ่ได้แก่อำนาจขยายอาณาเขตรุกรานดินแดนเผ่าขมุ ซึ่งสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ ธัญญาหาร การรุกรานของพวกไทยใหญ่โดยไม่เป็นธรรมนี้ ทำให้เกิดความคับแค้นมาก พยายามที่จะชิงเอาแผ่นดินที่ตนเองครองอยู่กลับคืนมา แต่ก็ต้องพ่ายแพ้กลับไปหลายครั้งเพราะกำลังน้อยกว่า ดังนั้นเผ่าไทยใหญ่กับขมุจึงเป็นศัตรูอาฆาตกันอยู่อย่างร้ายแรงตลอดมา

เจ้าอ้ายฟ้าผู้ครองนครไทยใหญ่นั้น มีมเหสี ทรงนามว่าเจ้า “เอื้อยคำ” มีราชบุตรสององค์ องค์ใหญ่ทรงนามว่า “ผาเรือง” องค์ที่สองเป็นราชธิดาทรงนามว่า “รุ่งฟ้า” เจ้าผาเรืองเมื่อยังทรงเยาว์ก็ไร้เดียงสาไม่แข็งแรง ดาวเรืองผู้เป็นสนมเอกของเจ้าอ้ายฟ้าได้ช่วยดูแลเอาใจใส่ทะนุถนอมผาเรืองดุจราชบุตรของตนเอง เพราะนางมีความรักราชบุตรเลี้ยงโดยสุจริตใจ จึงทำให้พระนางเอื้อยคำพระมเหสีผู้เป็นมารดาของผาเรือง ที่เคยหึงหวงดาวเรืองก็กลับพระทัยมารักดาวเรือง ประดุงน้องสาวของพระนางเอง...

(ปันหยิมิสาหรงและรุ่งฟ้าดอยสิงห์, 2500: 151-152)

นอกจากนี้ ในบทละคร ยังมีการปรับเปลี่ยนเนื้อเรื่อง โดยบทละครเรื่อง “ปันหยิมิสาหรง” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมมงคล ทรงดัดแปลงเนื้อหามาจากเค้าเรื่องเดิม กล่าวคือ บทละครเรื่อง “ปันหยิมิสาหรง” ได้ดัดแปลงมาจากต้นฉบับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เป็นบทละครที่เน้นบทเจรจาและการบรรยายเป็นสำคัญ รวมถึงมีการปรับแต่งท่วงทำนองขึ้นใหม่ โดยส่วนใหญ่เป็นทำนองเพลงขวาท ซึ่งสามารถสอดคล้องกับเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ส่วนเรื่อง “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ทรงดัดแปลงมาจากเค้าโครงเรื่องมรดกของ “อรรพณ” นอกจากนี้ยังมีการดัดแปลงในด้านการเพิ่มเนื้อเรื่อง ด้านการตัดทอนเนื้อเรื่อง และด้านการเปลี่ยนแปลงเนื้อเรื่องอีกด้วย

การสร้างตัวละครในบทละครมีส่วนสำคัญที่ทำให้บทละครมีความโดดเด่นและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสร้างตัวละครให้มีชีวิตชีวา เช่น การถ่ายทอดความตลกขบขัน การทะเลาะวิวาท การก๊วยพาราสิ เป็นต้น นอกจากนี้การสร้างตัวละครให้มีชีวิตชีวาในบทละครเรื่อง “ปิ่นหยิมisahring” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ยังแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนผ่านการออกภาษา รวมถึงได้มีการเพิ่มบทบาทให้แก่ตัวละครประกอบทั้งตัวละครประกอบที่มีบทบาทในการดำเนินเรื่องและตัวละครประกอบที่ช่วยเสริมบรรยากาศในการแสดง

ในด้านภาษาได้สะท้อนให้เห็นการเลือกใช้คำในการประพันธ์ได้อย่างเหมาะสม เรียบง่ายแต่ยังคงไว้ซึ่งความงามอย่างวรรณคดี มีการใช้ภาษาพูดผสมผสานกับการใช้คำราชาศัพท์ การใช้คำหยาบ คำชวนขบขัน คำซ้อนและคำบอกลักษณะ

2. คุณค่าด้านการสำเร็จอารมณ์

เหตุผลหนึ่งที่ผู้ชมนิยมชื่นชอบการแสดงละคร ก็เนื่องมาจากว่าบทละครทุกรูปแบบมีจุดมุ่งหมายของการแต่งหรือสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้ความเพลิดเพลินบันเทิงใจแก่ผู้ชม อีกทั้งยังถือเป็นสื่อในการปลดปล่อยผ่อนคลายด้านอารมณ์ สร้างสีสันให้เกิดขึ้นแก่ชีวิต อย่างไรก็ตามทั้งบทละครหรือวรรณคดีการแสดงหนึ่ง ๆ จะมีคุณค่าด้านการสำเร็จอารมณ์ได้จะต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกันอย่างสอดคล้องเป็นเอกภาพ ได้แก่ โครงเรื่องและการดำเนินเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก และภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 โครงเรื่องและการดำเนินเรื่อง

บทละครเรื่อง “ปิ่นหยิมisahring” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล ถึงแม้จะมีเนื้อเรื่องที่แตกต่างกัน แต่ลักษณะของโครงเรื่องและการดำเนินเรื่องถือได้ว่ามีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเรื่องย่อเป็นร้อยแก้วเพื่อปูพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวละครสำคัญให้ผู้ชมทราบ จากนั้นเริ่มเข้าสู่ฉากแรกของการแสดงละคร โดยเนื้อเรื่องดำเนินต่อไปด้วยความต่อเนื่อง กระชับ และรวดเร็ว โดยจะเน้นเนื้อเรื่องและขยายเนื้อเรื่องสำคัญเป็นบางช่วง เช่น เนื้อเรื่องเกี่ยวกับความตลก การต่อสู้ การคร่ำครวญ เป็นต้น

จากการเริ่มเรื่องสู่ปัญหาที่เริ่มก่อตัว เมื่อปัญหาดำเนินต่อไปถึงจุดสุดยอดก็จะมีเหตุการณ์หรือปัญหาใหม่เพิ่มเข้ามาอีก ซึ่งบทละครเรื่อง “ปิ่นหยิมisahring” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” จะมีโครงสร้างเรื่องในลักษณะพบจาก-พบจาก โดยลักษณะโครงสร้างเรื่องแบบนี้ทำให้เนื้อเรื่องมีความตื่นเต้น น่าสนใจ ดึงดูดผู้ชมให้ติดตามต่อ เช่น การที่พระเอกของทั้งสองเรื่องต้องตามหานางเอกซึ่งได้ปลอมตัวเพื่อปิดบังสถานะของตน เมื่อตัวละครทั้งสองพบกันก็จะมีเหตุการณ์ให้ต้องจากกันอีกครั้ง กระทั่งถึงจุดคลี่คลายของเรื่องตัวละครเอกก็จะสมหวังซึ่งทำให้ผู้ชมรู้สึกประทับใจตามไปด้วย

2.2 เนื้อเรื่อง

“ปันหยิมิสาหรง” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” เป็นบทละครที่วาดด้วยเรื่องของความรัก สลับแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิต สังคม วัฒนธรรมแบบรัฐโบราณในอดีต คล้ายคลึงกับวรรณคดีไทยเรื่องอื่น ๆ อย่างไรก็ดี วรรณคดีการแสดงทั้งสองเรื่องนี้ พระองค์หญิงได้ทรงดัดแปลงให้แตกต่างจากเค้าเรื่องเดิม จึงมีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ในแง่ได้สอดแทรกแนวคิดสมัยใหม่เข้าไปด้วย เช่น บทบาทของสตรี คือ สूरียาซึ่งเป็นตัวละครเอกในเรื่อง “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ที่เก่งด้านการทหารและการสู้รบแตกต่างจากชนบัตัวละครเพศหญิงในวรรณกรรมไทยอื่น ๆ ในยุคสมัยเดียวกัน ที่เพศหญิงไม่ค่อยมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการทหารและการสู้รบเป็นต้น ดังตัวอย่าง

เรื่อง รุ่งฟ้าดอยสิงห์

สूरียา : ท่านเห็นอิกาด่วนนั้นไหม ชีมือไป มะโบ้เหลียวตาม สूरียาตั้งคันธนูจากหลัง) พี่ชายยังที่อิกาด่วนนั้น อิการ่วงลงมาทันที)

สิงหะ : เห็นฝีมือน้องสาวข้าไหมล่ะ นอกจากจะมีฝีมือทางธนูแล้ว ยังชำนาญเพลงอาวุธหลายชนิด ยากที่จะหาผู้ในเสมอเหมือนน้องสาวเราได้

สूरียา : เราก็คงไม่โง่พอ ที่จะให้ไทใหญ่รู้ว่าเราเป็นขมุ เราจะแต่งตัว เป็นกะเหรี่ยงปะปนไปกับพวกของท่าน

สूरียา : เมื่อพระโอรสท่านต้องการจะทอดพระเนตรก็ได้ ข้าบาทเจ้าจะรำถวาย แล้ว) นางก็ลุกขึ้นรำรำถวาย ปี่พาทย์ทำเพลงแนชั้นเดียว ผาเรื่องยิ่งดูก็ยิ่งย่ำใจ ก็ลุกขึ้นจะเข้าประโลมนาง มะชินก็แก้งรำยั่วให้ผาเรื่องคลั่งสวาทมากขึ้นพอสบโอกาสเหมาะนางก็จ้วงแทงผาเรื่อง แต่ผาเรื่องนั้นแม้จะมีเมมาแต่ด้วยความเขินเกรง จึงใช้ความว่องไวคว้าข้อมือของไว้ได้ แต่กระนั้นคมมีดก็ยังถูกที่หัตถ์ ด้วยอารมณ์โทสะผาเรื่องก็กระชากเอาตัวนางตามไป

(ปันหยิมิสาหรงและรุ่งฟ้าดอยสิงห์, 2500 : 194)

จากตัวอย่างทำให้เห็นจุดประสงค์อันแรงกล้าของสूरียา แม้จะมีรูปลักษณ์งดงาม แต่จิตใจนั้นกล้าหาญเสมอเหมือนชาย และได้ลงมือจะฆ่าผาเรื่องในขณะที่ยังมิมีเมมาสุรา แต่กลับถูกผาเรื่องจับได้เสียก่อน ตัวละครสूरียา เป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง สूरียาถูกนำเสนอให้เป็นผู้หญิงรูปลักษณ์งดงาม แต่มีจิตใจที่เข้มแข็ง กล้าหาญ ซึ่งต่างกับรุ่งฟ้า ที่เป็นผู้หญิงรูปลักษณ์งดงาม มีจิตใจเมตตากรุณา กิริยางดงามอ่อนช้อย

2.3 ตัวละคร

ตัวละครในเรื่อง “ปันหยิมิสาหรง” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ถือได้ว่าเป็นตัวละครชนชั้นกษัตริย์ทั้งสองเรื่อง ดังนั้นบทบาทพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ของตัวละครโดยพื้นฐานจึงดูเหมือนจะเข้าถึงได้ยาก แต่ด้วยแนวคิดของบทละครทั้งสองเรื่องที่มุ่งเน้นเรื่อง

เกี่ยวกับความรักเป็นสำคัญ ดังนั้นการเข้าถึงตัวละครจึงง่ายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการที่ตัวละครถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ทำทางประกอบการแสดงได้อย่างสมจริง อีกทั้งตัวละครทั้งสองเรื่องยังมีนัยเป็นเรื่องแต่งเหนือจินตนาการจึงทำให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจสำหรับผู้ชม เช่น ตัวละครมีการใช้ไสยศาสตร์ในการทำเสน่ห์ในเรื่องปิ่นหยิมisahring เป็นต้น

2.4 ฉาก

ฉากถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้การแสดงละครมีความสมจริง มีชีวิตชีวา ส่งเสริมบทบาทของตัวละคร ตลอดจนทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมไปกับเรื่องราวของการแสดง โดยในบทละครเรื่อง “ปิ่นหยิมisahring” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ได้ปรากฏการจัดฉากต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องอย่างน่าสนใจ กล่าวคือมีการนิพนธ์บทให้เอื้อกับการใช้สถานที่ในวังมัจฉะสถานในการแสดง เช่น การใช้ฉากที่มีสระน้ำ ก็จะใช้ใช้สระน้ำบริเวณหน้าพระตำหนักในการแสดง นอกจากนี้ยังมีการวางลำโพงและไมค์แขวนตามจุดต่าง ๆ เช่น บนต้นไม้และหน้าเวที นอกจากนี้ยังมีการคำนึงถึงมุมมองของฉาก มีการปรับเปลี่ยนฉากตามเนื้อเรื่อง รวมถึงมีการกำหนด แสง สี เสียง ประกอบฉากด้วย เช่น มีการปิด - เปิดไฟ ปรับแสงให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ตลอดจนใช้เสียงเอฟเฟค เป็นต้น

2.5 ภาษา

ภาษาถือได้ว่าเป็นตัวแทนของความงามเชิงวรรณศิลป์สำหรับวรรณคดีการแสดง โดยเฉพาะการใช้ภาษาในบทละครเรื่อง “ปิ่นหยิมisahring” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” มีทั้งการใช้ภาษาร้อยแก้ว คือบทเจรจาและการบรรยาย สลับกับการใช้ภาษาร้อยกรองคือบทร้อง ได้อย่างลงตัว ภาษาที่ใช้ในบทละครทั้งสองเรื่องนี้สามารถสื่อสารความหมายให้ผู้ชมรับรู้เรื่องราวการแสดงได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังช่วยสร้างจินตนาการในด้านการแสดงภาพ อารมณ์ความรู้สึกให้แก่ผู้ชมได้อย่างแจ่มชัดและครบถ้วน รวมถึงสามารถสร้างความบันเทิงใจให้แก่ผู้ชมอีกด้วย

3. คุณค่าทางด้านพัฒนาสติปัญญา

ละครเป็นการแสดงที่ติดใจคนได้ง่ายทั้งเรื่อง ตัวละคร และถ้อยคำที่ใช้ วรรณคดีการละครจึงเป็นวรรณคดีที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับปลูกฝังแนวคิดที่ผู้สร้างต้องการ ตลอดจนถูกนำมาใช้เป็นสื่อปลูกฝังแนวคิดทางสังคม บทละครเรื่อง “ปิ่นหยิมisahring” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ได้สอดแทรกคุณค่าทางด้านพัฒนาสติปัญญาไว้อย่างเด่นชัดโดยเฉพาะแก่นของเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ รัก โลภ โกรธ หลง ดังตัวอย่างบทเจรจาในเรื่องรุ่งฟ้าดอยสิงห์

เรื่อง รุ่งฟ้าดอยสิงห์

สิงห์ : (หัวเราะ) เกิดเป็นหญิง เมื่อไรคู่ครอง ก็เหมือนดอกไม้ป่าที่ไม่มีใครเห็น นักรบจะโรยราไป เจ้าเกิดมาพร้อมความงาม เจ้าเกิดมาพร้อมด้วยความงาม เจ้ามีความรักและหนี

ความรักไม่พ้น โฉนจึงให้รักนั้นเป็นยาพิษ คอยทำลายความสุขเจ้าอีก สุริยาเอ๋ย ทุกวันนี้ เพลิงพยาบาท กำลังเผาเจ้าให้สิ้นสูญไปจากความเป็นหญิง

สุริยา : อ้อ ความงามเป็นสิ่งที่พระเจ้าให้กับข้า แต่ความพยาบาทมนุษย์เป็นผู้ให้ ใครก่อสิ่งนั้น มันย่อมได้รับผลตอบแทน

สิงหะ : แล้วมันเป็นความสุขอันแท้จริงของท่านหรือ มนุษย์ทุกวันนี้เกิดมามิได้เพื่อสังหารกัน แต่พยายามจะหาทางเป็นมิตรกัน ความต่ำช้าอันเกิดจากความโลภต่างหาก ที่ทำให้มนุษย์ต้องสังหารกัน แล้วเจ้าจะได้สิ่งใด เมื่อถึงกาลเวลาสุดท้ายของเจ้า เจ้าก็ได้แต่นึกถึงผลบาปที่ได้ก่อขึ้น เจ้ามีชัยเมื่อเจ้ามีดาบอยู่ในมือ แต่เมื่อเจ้าไม่มีอาวุธและได้พบกับผู้ที่พลังกว่า สุริยาเอ๋ย หากเจ้าไม่ตาย เจ้าก็ต้องเสวยแต่ความรันทดและความยากลำบาก เจ้าลำบาก เจ้ายังมีชีวิตอยู่โฉนจะอยู่เพื่อยังความฉิบหายให้ผู้อื่น คนใดรักเผ่าชนนั้นต้องสงวนเผ่าของตนไว้ ไทยใหญ่กำลังประสบชะตากรรม เหมือนหนึ่งหญิงชราที่ใกล้ตาย ตายเพราะชะตากรรม ตายเพราะกรรมชั่วร้าย ที่ตัวเองเป็นผู้สร้างให้แก่ตัวเอง

สิงหะ : สุริยาเอ๋ย ความโกรธจะทำเจ้าבודพิการจากคุณงาม ความดีและความสุขของเจ้าเอง เจ้าทงนว่าเป็นผู้มีฝีมือ เจ้าล้มแล้วหรือ ผู้มีฝีมือใช้ว่าจะเป็นเอกอยู่ในโลกแต่ผู้เดียวก็หาไม่ นักรบทั้งหลายย่อมประมาทกันไม่ได้ ความเก่งกล้าของเจ้า วันหนึ่ง ก็ต้องพ่ายแพ้แก่ความสามารถของผู้ที่เก่งกว่า ฉะนั้นเจ้าอย่าหลงทงนในฝีมือของเจ้าเลย

(ปันหิมีสาหรั้งและรุ่งฟ้าดอยสิงห์, 2550: 248 - 249)

จากบทละครข้างต้น จะเห็นว่า มีการให้ข้อคิดที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าทั้งบทละครเรื่อง “ปันหิมีสาหรั้ง” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” นั้นได้สอดแทรกคุณค่าทางด้านพัฒนาสติปัญญาไว้อย่างเด่นชัด ซึ่งผู้ชมจะได้รับทั้งความบันเทิงและสาระแนวคิดใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ เป็นการสร้างประสบการณ์ และเปิดมุมมองใหม่ให้แก่ผู้ชม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

บทละครเรื่อง “ปันหิมีสาหรั้ง” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” พระนิพนธ์ในพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมเขตมณฑลในแ่งของคุณค่า โดยพบว่าบทละครของพระองค์ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ยังปรากฏแนวคิดต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย สอดคล้องกับทัศนะของ กาญจนา แก้วเทพ ที่กล่าวไว้ว่า หน้าที่ของการละเล่นในสังคมเป็นกระจกสะท้อนค่านิยมและทัศนคติในสังคมและเป็นกลไกการเรียนรู้ เป็นที่ปลดปล่อยทางจิตใจหรืออาจทำหน้าที่เป็นกระบวนการช่วยกระตุ้น ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคคลและสังคม มีหน้าที่ในการครอบงำอุดมการณ์ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสื่อคือ การถ่ายทอดอุดมการณ์หลักของสังคม โดยมักแอบแฝงอยู่ในเนื้อหา มีหน้าที่เป็นหลุมหลบภัยทางจิตใจ ซึ่ง

มาจากการที่คนเมื่อเกิดปัญหาแล้วหันไปมีกิจกรรมดูหนังฟังเพลงเพื่อลืมปัญหาไปชั่วขณะหนึ่ง อันเป็นลักษณะของการใช้สื่อบันเทิงเพื่อการหลบหนีทางจิตใจ มีหน้าที่แบบศาสนาคือการอบรมสั่งสอนศีลธรรมด้วยการสาธิต การเล่าเรื่อง การสร้างจินตนาการ โดยผู้ชมจะมีความสัมพันธ์กับงานละครประเภทนี้ด้วยการรับสารแล้วรู้สึกร่วมไปกับเรื่องราว เปรียบประดุจเป็นตัวละครหนึ่ง โดยบางขณะก็ยังมีเวลาในการแยกตัวตนออกมาขบคิดไตร่ตรอง หรือการทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการบางอย่างที่สำคัญของคนดู ซึ่งเป็นความต้องการที่จะมีชีวิตที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ โลกที่งดงามกว่าที่มีอยู่ และมีการทำหน้าที่ทดแทนอาวมณที่หายไป คือการทำหน้าที่ชดเชยความรู้สึกรู้สึกหรืออาวมณที่ราบเรียบในชีวิตจริง โดยเป็นบทบาทของการซ่อมความรู้สึกทุกรูปแบบของชีวิตมนุษย์ (กาญจนา แก้วเทพ, 2545)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิเคราะห์บทละครเรื่อง “ปิ่นหยิมisahring” และ “รุ่งฟ้าดอยสิงห์” ถือเป็นการเผยแพร่พระนิพนธ์บทละครในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมณฑลซึ่งปัจจุบันอยู่ในสภาพเก่าและถือเป็นหนังสือหายาก ทำให้ทราบองค์ประกอบด้านเนื้อหา รูปแบบและกลวิธีการประพันธ์บทละคร ตลอดจนทราบกลวิธีการดัดแปลงและปรับแต่งวรรณกรรมร้อยแก้วมาเป็นบทละคร และที่สำคัญได้ทราบถึงคุณค่าของบทละครซึ่งมีทั้งสิ้น 3 ด้าน อันประกอบไปด้วยคุณค่าด้านการเป็นวรรณคดีการแสดง คุณค่าด้านการสำเร็จอาวมณ และคุณค่าด้านการพัฒนาสติปัญญา อันจะเป็นแนวทางในการศึกษาวรรณคดีการแสดงเรื่องอื่น ๆ ต่อไปซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้ 1) ควรศึกษาพระนิพนธ์บทละครที่นำมาปรับใช้ในปัจจุบัน ว่ามีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง เช่น ด้านเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษา เป็นต้น 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมการแสดงเรื่องอื่น ๆ ทั้งในยุคสมัยเดียวกันและต่างยุคสมัย ถึงข้อแตกต่างของการใช้สำนวนทางภาษาและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องนั้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทละครของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเขตมณฑล” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2545). สื่อบันเทิง : อำนาจแห่งความไร้สาระ. กรุงเทพมหานคร: ออล อเบอร์ท์ พรินท์.

- จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. (2544). วรรณคดีการแสดง. ขอนแก่น: สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. (2557). ปันหยี่มิสาหรั้ง : บทละครเรื่องอิเหนาอีกสำนวนหนึ่งของไทย. วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 39(3), 214-236.
- นิดา มีสุข. (2543). วรรณคดีการละคร. สงขลา: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า เอลิสมเขตรมมงคล. (2500). ปันหยี่มิสาหรั้ง และ รุ่งฟ้าดอยสิงห์ อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเอลิสมเขตรมมงคล. กรุงเทพมหานคร: อักษรประเสริฐ.
- พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล. (2538). อนุสรณ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินตัง.
- วีณา วิสเพัญ. (2549). วรรณคดีการละคร (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. (2555). ลูกท่านหลานเธอ ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในราชสำนัก. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- สุดารัตน์ กัลยา. (2540). การแสดงที่วังมั่งคละสถาน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนิต วิงวอน. (2555). วรรณคดีการแสดง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- อรวรรณ. (2494). รุ่งฟ้าดอยสิงห์. พระนคร: เพลินจิตต์.